

Maar de algemeen werkende en op de vruchtbaarheid der arbeidende vrouw zoo sterk invloed uitoefende factor is de door veel staan, veel zitten, het tillen van zware lasten enz. optredende verslapping van buik- en bekkenbodemspieren, met als gevolg liggingsafwijkingen, verzakkingen en ontstekingsstoelstanden der geslachtsorganen.

Ten slotte wordt de invloed van de sterke vermeerdering van den vrouwenarbeid tijdens de oorlogsjaren nagegaan, hetgeen leidt tot de gevolgtrekking, dat de oorlog naast de geweldige offers aan menschenlevens door wapenen en honger een vreeselijke wonde heeft geslagen in het lichaam van het Duitsche volk door aan de lichaams- en zielskracht der vrouwen, die boven hun krachten hebben gewerkt, onherstelbare schade aan te brengen.

Voor ieder, die belangstelt in dit vraagstuk, zoo uiterst gewichtig in onzen tijd, die vraagt naar vermeerdering van productie in het algemeen, maar ook naar die van nakomelingschap der menschen, is de bestudeering van dit boek, voorzien van vele statistieken en graphische voorstellingen, een arbeid, die voldoening schenkt.

H. ALDERSHOFF.

Warenwet (wet van 19 September 1919, St. No. 581) met uitvoeringsbepalingen, toegelicht door Mr. L. LIETAERT PEERBOLTE, Directeur-Generaal en Prof. Dr. L. GOESTER, Oud-inspecteur der Volksgezondheid. SAMSON, Alphen a. d. Rijn, 1920.

De wet, regelende de keuring en aanduiding van waren, kortweg genoemd „Warenwet”, heeft een dubbele strekking: bescherming van de volksgezondheid en wering van bedrog in den handel. Voor de eerste vordert de wetgever de medewerking der gemeentebesturen, die hebben te zorgen voor een goed keuringsmechanisme. Reeds in 1858 werd in Amsterdam een regeling voor de keuring van levensmiddelen in het leven geroepen, welk voorbeeld in 1893 door Rotterdam werd gevolgd, terwijl daarna allengs andere gemeenten hetzelfde deden. Friesland en Drenthe deden eveneens. Deze diensten werkten op grond van gemeentelijke of provinciale verordeningen; het wetboek van strafrecht bevat slechts enkele onvoldoende bepalingen tegen de grofste misbruiken: artt. 174 en 175 richten zich tegen den verkoop van waren, die voor de gezondheid schadelijk zijn, terwijl art. 329 bedrog ten opzichte van den aard, de hoedanigheid en hoeveelheid wil weren en art. 330 uitsluitend den verkoop van vervalschte waren strafbaar stelt. Deze artikelen hebben betrekkelijk zelden toepassing gevonden en ook hare preventieve werking was gering. In de memorie van toelichting bij het in Januari 1918 bij de Tweede Kamer aanhangig gemaakte ontwerp-warenwet wordt opgemerkt, dat de instelling van een rijkskeuringsdienst een te groote centralisatie zou betekenen, waardoor het verantwoordelijkheidsgevoel der gemeenten te zeer zou verslappen, terwijl het bovendien op staatsrechterlijke gronden geen aanbeveling zou verdienen nog meer provinciale

diensten in het leven te roepen, daar de provincie niet het orgaan zou zijn om de bepalingen der volksgezondheid zelf ter hand te nemen, een standpunt, dat echter niet algemeen wordt gedeeld. De bestaande provinciale diensten mogen blijven bestaan, maar verder heeft de wet zich aangepast aan den bestaanden toestand, nl. de gemeentelijke diensten. Evenwel kan de aangelegenheid niet meer geheel aan het vrije inzicht der gemeenten worden overgelaten en moet het rijk regelend optreden. Tot dusver werkte iedere keuringsdienst vrijwel naar eigen inzicht, en al was door onderling overleg der directeuren wel een zekere vorm verkregen, toch is het brengen van meer eenheid zeker aangewezen; ook wat betreft de inrichting der keuringsdiensten, teneinde te voorkomen, dat de belangen der volksgezondheid door andere belangen in het gedrang komen.

De bij deze wet vastgestelde regeling is nu als volgt. Er komen keuringskringen, waarvan de gebieden zijn vastgesteld bij Koninklijk besluit van 19 Juli 1920 No. 33, behalve de drie provinciale, 18 in getal. Een door de Kroon aan te wijzen centrumgemeente in iederen kring moet een keuringsdienst instellen, die over den geheelen kring werkt en waarvan de kosten voor de eene helft worden gedragen door het rijk, voor de andere helft door de gemeenten gezamenlijk, naar evenredigheid van haar zielenaantal. Iedere gemeente van den kring stelt een verordening op de keuring van waren vast; voor de overeenstemming dier verordeningen onderling zal worden gezorgd door het toezicht van Ged. Staten, alsmede door de voorwaarden, gesteld aan het verkrijgen van de rijksbijdrage. De pharmaceutische inspecteur van de Volksgezondheid is met het toezicht op de naleving der wet en het geven van adviezen aan gemeenten, gedeputeerde staten enz. belast. Zooals bekend, is ook het ontwerp-wet op de gezondheidsdiensten op dezelfde beginselen gebaseerd. Naast deze bepalingen, die de organisatie der diensten betreffen, kunnen bij algemeenen maatregel van bestuur eischen worden gesteld omtrent de bereidingswijze, aard, verpakking enz. der waren zelve. Teneinde de zekerheid te hebben, dat deze eischen in overeenstemming zijn zoowel met het wetenschappelijk inzicht als met de belangen van handel en industrie is benoemd een commissie van bijstand (art. 17), die over alle maatregelen in verband met artt. 14, 15, 16 en 23 derde lid advies zal moeten uitbrengen, de goede werking der wet dus in handen heeft.

Het boekje van mr. PEERBOLTE en prof. GOESTER geeft nu op elke 37 artikelen een zeer uitvoerige toelichting, op een zóó duidelijke wijze, dat hij die ze met aandacht leest mag geacht worden met den geest en den inhoud der wet goed vertrouwd te zijn. Daar deze wet voor de volksgezondheid groote beteekenis zal verkrijgen, verdient zij van de zijde der geneeskundigen warme belangstelling, die door het lezen van dit boekje zeer zeker zal worden gewekt.

H. ALDERSHOFF.